

Wybrané sexuálne trestné činy podľa Trestného zákona

Anotácia: Článok sa zaoberá určitými sexuálnymi trestnými činmi. Cieľom je poskytnúť súhrn a celkové vymedzenie tohto spoločenského problému. Článok obsahuje právne a teoretické vymedzenie niektorých sexuálnych trestných činov, a to znásilnenia, sexuálneho násillia, sexuálneho zneužívania a súlož medzi príbuznými. Poskytuje zosumarizovanie štatistických údajov dynamiky odhaľovania a objasňovania štyroch sexuálnych trestných činov mravnostnej kriminality od roku 2012 do roku 2016.

Kľúčové slová: sexuálne trestné činy, znásilnenie, sexuálne násillie, zneužívania, súlož medzi príbuznými, štatistika.

Úvod

Sexuálna aktivita je človeku prirodzená, vyskytovala sa už v časoch, keď bol človek primitívny tvor. Sexuálny pud môže mať veľkú intenzitu a spôsobuje isté zmeny správania sa človeka v rôznych sférach života. Keďže niektorí jedinci nedokázali svoj pud potlačiť, znevažovali iných s cieľom uspokojiť svoju sexuálnu potrebu, odoberali im prirodzené práva, vznikla požiadavka ochrany života, zdravia, zdravého vývoja a iných chránených záujmov formou trestného postihu. V minulosti sexualitu ovplyvňovalo najmä náboženstvo, rodina a prostredie, kde žili. Postupným odbúravaním, spoločnosťou uznávaných a vyžadovaných pravidiel správania sa, tento problém spoločnosti naberá na vážnosti. Tieto trestné činy majú obrovský vplyv na psychiku obeť. Obeť môže byť natoľko zasiahnutá trestným činom, že u nej vznikne problém spätného zaradenia sa do spoločnosti. Vyskytujú sa aj prípady, keď poškodená osoba bola obeťou trestného činu, avšak z dôvodu jej nedostatočnej znalosti právnej úpravy v tejto oblasti, páchatel' nebol potrestaný. Frekventovanejšie sa vyskytuje samotný ostych obeť. Nevie akou formou a komu sa zverit' s touto skúsenosťou, a to podporuje latenciu týchto trestných činov. Sexuálne trestné činy sú vysoko latentné, a preto apelujeme na zvýšenie prevencie vzniku tejto trestnej činnosti, napríklad na školách a sociálnych sieťach, objavovanie stále nových metód odhaľovania a objasňovania skutku aj po vzore osvedčených metód z iných štátov ako je Česká republika a ich metóda využitia bábik Jája a Pája, a tým zvýšenie úspešnosti usvedčenia páchatel'a.

Právne aspekty

Sexuálne trestné činy patria do skupiny trestných činov proti ľudskej dôstojnosti. Tieto trestné činy sú kodifikované v Ústave Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov a taktiež v Trestnom zákone č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších právnych predpisov v druhej hlave, v druhom diele. V Ústave je definované, že každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti.¹ To znamená, že nie je udané ohraničenie osôb, ktorým toto právo nepriznáva. Je priznané každému človeku. Zákon upravuje, okrem iného, aj rovnosť mužov a žien v každej sfére života, či morálnosť spoločnosti a jej vplyv na zdravý a nerušený vývoj mladej generácie. Trestné činy proti ľudskej dôstojnosti spája spoločný druhový objekt, pod ktorý spadá ľudska dôstojnosť, sloboda pri rozhodovaní a rešpektovanie mravných aspektov pri pohlavnom styku a sexuálnych vzťahoch. V oblasti detí a mládeže je spoločným druhovým objektom ich zdravý vývoj.²

¹ Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov, čl. 19.

² SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol., 2014. *Sexuální trestné činy včera a dnes*, s. 289.

Sexuálne trestné činy majú viac delení, preto sme vybrali také klasifikácie, ktoré sú z nášho pohľadu najdôležitejšie. Bližšie špecifikujeme znásilnenie, sexuálne násilie, sexuálne zneužívanie a súlož medzi príbuznými.

Sexuálne trestné činy delíme:

- a) podľa páchatel'ovho záujmu
  - (1) znásilnenie
  - (2) sexuálne násilie
  - (3) sexuálne zneužívanie
  - (4) súlož medzi príbuznými

- b) podľa počtu páchatel'ov
  - (1) jedným páchatel'om
  - (2) skupinou páchatel'ov

- c) podľa hrozby alebo spôsobu použitia násilia či zneužitia
  - (1) odpor prekonaný fyzicky
  - (2) odpor prekonaný uvedením do stavu bezbrannosti ³

Znásilnenie

Definícia skutkovej podstaty trestného činu znásilnenia je uvedená v Trestnom zákone, v § 199 ods. 1 v znení: „*Kto násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia donúti ženu k súloži alebo kto na taký čin zneužije jej bezbrannosť, potrestá sa odňatím slobody na päť rokov až desať rokov.*“ Trestná sadzba sa podľa ods. 2 zvyšuje od sedem do pätnásť rokov v prípadoch, ak osoba spáchala trestný čin závažnejším spôsobom konania, na osobe ktorá je chránená, mala osobný motív, alebo páchatel' spáchal trestný čin na žene, ktorá je vo výkone trestu odňatia slobody či výkone väzby. Trest odňatia slobody až do dvadsať rokov je možné udeliť, ak bola pri znásilnení spôsobená ťažká ujma na zdraví. Ak páchatel' spôsobí obeti smrť, alebo čin vykonal za krízovej situácie, trestná sadzba sa ukladá od dvadsať do dvadsaťpäť rokov.⁴

Je podstatné brať do úvahy skutočnosť, že znásilniť možno len ženu, nikdy nie osobu opačného pohlavia. Neberie sa do úvahy povest' ženy, ktorá bola znásilnená. Čiže ak je žena ľahkých mravov, rovnako sa bude posudzovať jej znásilnenie, ako znásilnenie ženy dobrej povesti. Za znásilnenie sa taktiež pokladá, ak ženu znásilnil páchatel' známy obeti, napríklad jej manžel.⁵

Za objekt skutkovej podstaty trestného činu znásilnenia je považované právo ženy slobodne nakladať a voliť si rozhodnutia v súvislosti so svojím pohlavným životom, čiže jej ľudská dôstojnosť. Konanie páchatel'a, ktoré pod hrozbou bezprostredného násilia alebo násilím, donúti ženu k pohlavnému styku, alebo využije jej bezbrannosť na spáchanie takéhoto činu je označované za objektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu, ktorá však musí mať hmotný predmet útoku – ženu. Keďže znásilnená môže byť iba žena, za subjekt skutkovej podstaty trestného činu sa pokladá muž, ktorý násilím alebo hrozbou bezprostredného násilia, donúti ženu k pohlavnému styku. Výnimku tvorí skutočnosť, keď žena prinúti muža ako nástroj svojho konania, znásilniť inú ženu. Muž nebude trestne zodpovedný a žena, ktorá nútila muža je tak spolopáchatel'kou. Nie je podstatné, či došlo

³ VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*, Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, s. 267.

⁴ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov, §199.

⁵ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol., 2014. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing, s.r.o, s. 289.

ku styku s páchatelom, pretože za znásilnenie sa považuje aj donútenie ženy ku styku s iným mužom.⁶ Aby sa naplnila subjektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu, je potrebné úmyselné zavinenie. Čiže ide o pohlavný styk, ktorý chce páchatel, nejde o vzájomnú túžbu.

Na správne pochopenie pojmu znásilnenie sa vyžaduje znalosť pojmu súlož – koitus. Koitus, latinsky *coitus*, znamená pohlavný styk osoby mužského a ženského pohlavia, pričom sa zavádza stoporený pohlavný orgán muža – penis do pošvy – vagíny ženy. Iné definície jednotlivých štátov sa môžu líšiť, napríklad tým, do akej časti tela bola vykonaná penetrácia a akým predmetom, alebo či môžu byť muži obeť znásilnenia, ako aj či sa berie do úvahy znásilnenie manželom.⁷ Táto definícia znásilnenia, je veľmi významná na kvalifikovanie trestného činu a na posúdenie, či šlo o pokus alebo dokonaný trestný čin. Za dokonaný trestný čin sa považuje aj vniknutie do pošvy, ale nepretrhnutie panenskej blany ženy. Stav bezbrannosti ženy je vnímaný napríklad stav, keď je žena pod vplyvom omamných a psychotropných látok, spí, je v bezvedomí, je fyzicky či mentálne postihnutá alebo zviazaná.⁸

Sexuálne násilie

Skutková podstata trestného činu sexuálneho násillia je definovaná v § 200 v Trestnom zákone. Páchatel sa dopustí takého konania, ak obeť násillím alebo hrozbou bezprostredného násillia donúti k orálnemu styku, análnemu styku alebo k iným sexuálnym praktikám, alebo ak na taký čin zneužije bezbrannosť obeť.⁹ Za bezbrannosť pri sexuálnom násillí sa považuje rovnaký stav, aký bol popísaný pri znásilnení. V tomto prípade nie je spomenutá len žena, keďže obeťou sexuálneho násillia môže byť osoba mužského aj ženského pohlavia.

Podobne ako pri znásilnení, objektom skutkovej podstaty trestného činu sexuálneho násillia je právo osoby. Avšak pri sexuálnom násillí ide o právo, ako ženy, tak aj muža, mať slobodnú voľbu pri rozhodnutiach o svojom sexuálnom živote. Objektívnou stránkou je donútenie obeť k sexuálnej aktivite, ale nie k súložu. Tieto sexuálne praktiky sú uvedené v § 200 ods. 1 Trestného zákona. Ide o donútenie k neprirodzenému spôsobu sexuálneho styku, napríklad aj sadomasochizmus. Za obeť sa pri objektívnej stránke pokladá žena aj muž. Páchatel, čiže subjekt skutkovej podstaty, môže byť osoba oboch pohlaví, čiže každý. Aby boli naplnené znaky skutkovej podstaty trestného činu, je potrebné úmyselné zavinenie, čo predstavuje subjektívnu stránku.¹⁰

Trestnú sadzbu zákonodarca určil zhodne ako pri znásilnení.

Sexuálne zneužívanie

Sexuálne zneužívanie je zakotvené v § 201 Trestného zákona. Pod týmto slovným spojením zákon určuje súloženie alebo iný spôsob sexuálneho zneužívania s osobou, ktorá ešte nedovršila 15 rokov. Trestná sadzba je určená na tri až desať rokov. Vyššia trestná sadzba, sedem až dvanásť rokov, je stanovená v prípade, že páchatel uskutoční tento skutok podľa ods. 2 na chránenej osobe, spôsob jeho konania bude závažnejší, alebo má osobný motív.¹¹ Závažnejší spôsob konania je zakotvený v § 138 Trestného zákona.

---

⁶ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 7. januára 1977 sp. Zn. 4 To 40/76 (R 48/1977).

⁷ Príručka pre inštruktora - Znásilnenie a sexuálne násilie. s. 5.

⁸ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol., 2014. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing, s.r.o., s. 290.

⁹ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov, § 200 ods. 1.

¹⁰ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol., 2014. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing, s.r.o., s. 293.

¹¹ Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov, § 201 ods. 1, 2.

Objektom skutkovej podstaty trestného činu v tomto prípade bude aj pri tomto trestnom čine záujem spoločnosti. Spoločnosť dbá na to, aby bola zaručená ochrana zdravého sexuálneho vývinu, nenarušeného mravného a telesného vývinu maloletých osôb. Za maloletú osobu sa pokladá osoba, ktorá nedovršila fyzický vek 15 rokov, čiže je to osoba do dňa, ktorý predchádza jej pätnástym narodeninám. Každá sexuálna skúsenosť maloletých môže zanechať traumatizujúce stopy na ich osobe a znížiť tak ich postavenie v spoločnosti. Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu je rozsiahlejšia ako pri iných trestných činoch proti ľudskej dôstojnosti. Je ňou konanie s osobou mladšou ako 15 rokov, napríklad súloženie, jej iné sexuálne zneužitie, využitie elektronickej komunikačnej služby na návrh na spáchanie takého činu, či výrobu detskej pornografie dospelou osobou, zneužitie na vzbudenie sexuálneho uspokojenia, umožnenie jeho zneužitia, zneužitie autority a detská prostitúcia. Zákonodarca v § 202 ods. 1 Trestného zákona určil trestnú sadzbu na jeden až päť rokov pre osobu, ktorej je osoba mladšia ako 18 rokov zverená do starostlivosti, pod jej dozorom či na ňu odkázaná, alebo osobe mladšej ako 18 rokov ponúkla odmenu, pre pohnutie k mimomanželskej súložii alebo iný spôsob sexuálneho zneužitia.¹² Nie je podstatné či došlo k súložii alebo „len“ k iným sexuálnym praktikám, ako aj to, či došlo alebo nedošlo k pohlavnému uspokojeniu. Páchateľom, čiže subjektom skutkovej podstaty trestného činu, môže byť osoba z oboch pohlaví. Muž i žena. Avšak pri koituse – súložii musí ísť o osobu opačného pohlavia. Úmysel sa vyžaduje aj pri tomto druhu sexuálnych trestných činov ako subjektívna stránka.¹³

Súlož medzi príbuznými

Ako posledný uvádzaný sexuálny trestný čin je súlož medzi príbuznými, ktorý je ukotvený v § 203 Trestného zákona. Náš právny poriadok neakceptuje takéto sexuálne aktivity, a preto stanovil za vykonanie tohto trestného činu trestnú sadzbu dva roky odňatia slobody. Teória vymedzuje súlož medzi príbuznými v prvom rade a súrodencami ako incest. V minulosti sa napríklad 14 dynastií Inkov ženilo výlučne so svojimi sestrami. Podobne tomu bolo aj v starom Egypte, či v náboženstvách ako tantrizmus.¹⁴ Za kvalifikovanú skutkovú podstatu sa berie vykonanie súložie s chránenou osobou, kde je trestná sadzba zvýšená na jeden až päť rokov odňatia slobody. Trestne postihnutelný je avšak len ten, kto vykoná súlož s príbuzným z prvého pokolenia a súrodencom, ktorý je opačného pohlavia. Musí dôjsť k spojeniu mužských a ženských pohlavných orgánov. Je potrebné uviesť, že príbuzný v prvom pokolení sú priami predkovia a priami potomkovia. Ďalšou podmienkou je pokrvné príbuzenstvo. Za pokrvného príbuzného sa považuje aj osoba, ktorá má i jedného spoločného rodiča – matku či otca. Veľkým rizikom pri tomto trestnom čine je degenerácia potomstva a možná následná generačná retardácia. A štát má v záujme ochrániť budúce generácie pred možným postihnutím. Tento záujem považujeme za objektívnu stránku skutkovej podstaty trestného činu.¹⁵

Etické, sociálne, psychologické a kriminologické aspekty

Sexuálne trestné činy zaraďujeme do skupiny mravnostnej trestnej činnosti. V boji s touto protiprávnou činnosťou sa policajti snažia chrániť morálne vzťahy v spoločnosti,

---

¹² Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov, §202 ods. 1.

¹³ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol.. 2014. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing, s.r.o., s. 294.

¹⁴ WEISS, P., 2005. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada Publishing, a.s., s. 12.

¹⁵ SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol., 2014. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing, s.r.o., s. 295.

zdravý vzťah medzi dospelými, zdravie a život občanov pred sexuálnymi trestnými činmi, ako aj zdravý vývoj mládeže.¹⁶ Morálka plní dôležitú úlohu pri spolužití ľudí v jednej komunite za dodržiavania stanovených pravidiel správania sa. Príslušníci polície vykonávajú pre spoločnosť prospešnú, preventívnu, výchovnú i represívnu úlohu. Aby tento boj mal aj mieru úspešnosti, je potrebné poznať príčiny a podmienky páchania kriminality sexuálnych trestných činov. Príčina je vnímaná ako súhrn javov, ktoré vyvolávajú javy s určitým následkom za existencie vybraných podmienok. Samotné podmienky vytvárajú prostredie, okolie, situáciu, ktorá pomôže príčinne pôsobiť.

Najvšeobecnejšie príčiny sú:

1. historické podmienky javu,
2. zákon a právna úprava, úroveň vedomia občana za spoločenským bytím.

Avšak tieto príčiny sú len zovšeobecnené poznatky. Je nutné vnímať príčiny aj subjektívne u každého jednotlivca. Preto sú vymedzené faktory, ktoré môžu mať vplyv na ich konanie. Treba brať do úvahy, že spoločnosť podlieha dynamickým zmenám a rozvoju.

Faktory mravnostných trestných činov:

1. sexuálne deviácie a psychopatie,
2. abnormálne duševné stavy,
3. alkohol, drogy, slabá sexuálna výchova, nedostatočné právne vedomie a pod.¹⁷

Človek, ako biologická bytosť, má vrodenný sexuálny pud na nájdenie opačného pohlavia a následné zachovanie rodu. Celý tento systém je ovplyvnený a riadený najvyššími stupňami psychiky. Sú to príkazy a zákazy stanovené v spoločnosti, buď všeobecným akceptovaním alebo právnou úpravou. Ak sa však sexuálny pud zmení na úchylku, hovoríme o sexuálnej deviácii. Naša právna úprava samotnú deviáciu netrestá, pokiaľ neprekročí mieru nebezpečnosti pre spoločnosť. Ako napríklad homosexualita, ktorá nie je trestným činom. Pri odbúrání morálnych zábran a neakceptovaní spoločenských noriem správania sa dochádza zvyčajne k incestu. Tento čin je na Slovensku trestným činom. Naša právna úprava vymedzuje incest ako súlož medzi príbuznými. Podľa Chmelíka delíme deviáciu na deviáciu v aktivite a deviáciu v objekte. Do prvej skupiny radíme sadizmus a znásilnenie. Sadistické správanie je veľmi nebezpečné pre spoločnosť, avšak závisí od miery jeho konania. Niektorí sadisti sa uspokojia len s dotykmi, pričom iní jedinci majú potrebu svoju obeť mlátiť, vytvárať jej rany, podliatiny, dokonca odrezať aj časti tela. Kladený odpor v nich zvyšuje uspokojenie. Vulgárne degradovanie je sprievodným javom sadizmu, ktorý môže končiť až smrťou obeť a rituálnym pochovaním. Do druhého zoskupenia patria rôzne úchylky, ktoré majú iný objekt záujmu. Pri pedofílii, ktorú konajú vo veľkej väčšine muži, je objektom jedinec predpubertálneho veku, pri nekrofilii je to mŕtvoľa, zoofilii zvierat, gerontofílii dôchodcovia, fetišizme rôzne časti tela, exhibicionizme je to odhaľovanie genitálií na verejnosti a pod.¹⁸

Sexuálnych trestných činov sa dopúšťajú aj osoby trpiace abnormálnym duševným stavom. Sú to osoby s vrodenným alebo získaným poškodením mozgu. Dôsledkom úrazu, či infekcie môžu nastať také zmeny v mozgu, pri ktorých sa posilní sexuálny pud. Uspokojenie tohto pudu často nastane až po spáchaní niektorej z foriem mravnostnej či násilnej trestnej činnosti. Medzi najčastejšie ochorenia, ktorých vedľajšie účinky môžu mať vplyv

---

¹⁶ STIFFEL, H. a kol. Trestný zákon, 2. prepracované a doplnené vydanie. s. 514

¹⁷ BANGO, D. a J. VIKTORYOVÁ, 2001. *Metodika vyšetrovania vybraných druhov mravnostných trestných činov*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, s. 13.

¹⁸ CHMELÍK, J., 2003. *Mravnosť, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, s. 140.

na spáchanie spomínaných trestných činov patrí epilepsia, arterioskleróza mozgu, senilná demencia.¹⁹

Pokles morálnych zábran môže mať na svedomí alkohol a omamné a psychotropné látky, či už u páchatel'a alebo obeti. Páchatel' nabera na odvahe a podlieha túžbe uspokojiť svoj sexuálny pud a používa násilie alebo hrozbu násilia proti telesnej integrite obete. Väčšina autorov sa zhoduje, že 50 až 60 % prípadov znásilnenia sa odohráva pod vplyvom alkoholu.²⁰ Taktiež aj obeť môže mať na celom skutku svoj podiel viny. Vyzývavé oblečenie a správanie môže podguráženú osobu vyprovokovať ku konaniu, ktoré mu nie je vlastné.²¹ Častokrát podceňovaná sexuálna výchova je taktiež jeden z faktorov páchania mravnostnej trestnej činnosti. Riziko páchania je zvýšené najmä v letných mesiacoch, kedy na popularite stúpa turizmus a úsporné oblečenie, a v období kedy trh ponúka programy a filmy s množstvom erotiky.

Pre efektívnejšie vyšetrenie a rýchlejšie odhalenie páchatel'a je potrebné poznať osobnosť páchatel'a. Len samotný sexuálny pud nemá za následok spáchanie protiprávneho skutku. Svoju úlohu zohráva aj jeho fyzická či psychická stránka, ktorá vytvára osobnosť ako celok.

Ak páchatel' nevie aspoň jednu zo stránok ovládať, výsledný jav je častokrát sprevádzaný trestnou činnosťou. Tento stav je dôsledkom chybnej výchovy rodičov, chybného sexuálneho postoja, poruchy vývinu a hladiny testosterónu u mužov atď. Dôležité je si uvedomiť, že tieto defekty osobnosti môžu byť kombinované s rôznymi ďalšími faktormi a následne vytvoria príčinu páchania sexuálnych trestných činov. Sú to rôzne subjektívne vlastnosti páchatel'a, ktoré sú pre neho charakteristické a typické.

Delenie páchatel'ov sexuálnych trestných činov:

- a) podľa pohlavia,
- b) podľa veku,
- c) podľa vzdelania,
- d) podľa sociálneho postavenia.²²

Páchatel'mi sexuálnych trestných činov sú vo výraznom pomere muži. Ženy sa nemôžu dopustiť znásilnenia, pretože to naša právna úprava nepripúšťa. Kvalifikuje to ako sexuálne zneužívanie. V roku 2005 bol pomer páchatel'ov mužov a žien 18 k 1. Avšak mravnostná kriminalita je veľmi latentná. Preto údaje, obsiahnuté v štatistikách, nesvedčia o aktuálnej situácii.²³ Potvrďuje to aj fakt, že mravnostná kriminalita tvorí len približne 1 % zo všeobecnej kriminality za rok 2016, čo predstavuje 950 zaregistrovaných mravnostných trestných činov z celkového počtu 69 635 trestných činov.²⁴

V rozdelení podľa veku má najväčšie zastúpenie skupina páchatel'ov vo veku 18 až 30 rokov. Táto skupina sa vyznačuje energiou, vytrvalosťou, výkonnosťou a fyzickou zdatnosťou.²⁵ Odborníci v tejto problematike nezastávajú rovnaký názor. Niektorí starší odborníci stoja za názorom, že prevažujú páchatelia staršieho veku, nad 60 rokov. Ďalší

---

¹⁹ BANGO, D. a J. VIKTORYOVÁ, 2001. *Metodika vyšetovania vybraných druhov mravnostných trestných činov*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, s. 15.

²⁰ KOVÁŘ, P., 2003. *Vliv některých drog a běžných léku na sexuální chování a jednání*. In: 17. Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice. Pardubice: Tribun EU, s.r.o., s. 53.

²¹ HATALA, V., 2012. *Kriminalistické štúdiá (Výber z diela 1973-1985)*. Bratislava: Kalligram, s. 360.

²² HORVÁTHOVÁ A. a kol., 2006. *Kriminológia II*. 1.diel, Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, s. 35.

²³ Dostupné online na: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebCubeViewer.aspx?ObjectId=5653631> [cit. 2017-01-26].

²⁴ Evidenčno-štatistický systém kriminality [cit. 2017-03-01].

²⁵ HORVÁTHOVÁ A. a kol., 2006. *Kriminológia II*. 1.diel, Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, s. 366.

z odborníkov zastáva názor, že sú to osoby od 30 do 50 rokov.²⁶ Pre vysokú latenciu nám ani policajné štatistiky nedajú presnú odpoveď. Zhodou vo väčšine je, že páchatelmi sú muži vo veku 25 až 60 rokov.²⁷ Zvyšujúcu tendenciu majú aj páchatelia mladiství vo veku od 15 do 18 rokov.

Páchatelmi sexuálnych trestných činov sú v rámci vzdelania, zväčša osoby, ktoré dosiahli len základné vzdelanie. Sú to osoby žijúce na okraji spoločnosti, bývajú agresívni a porušujú disciplínu v škole, sú to aj osoby, ktoré navštevovali osobitné špeciálne školy.

So vzdelaním úzko súvisí ich sociálne postavenie. Osoby, ktoré nemajú dokončené ani základné vzdelanie majú veľký problém nájsť a udržať si prácu. Z toho vyplýva, že páchatelmi sú často nezamestnaní jednotlivci. Tvoria približne polovicu páchatel'ov.

Z hľadiska kriminológie a jej etiológie je dôležité brať do úvahy ako faktor aj rodinné zázemie. Rodina má veľký vplyv na osobnosť človeka. Rodičia sú zväčša prvý vzor, ktorý sa dieťa snaží napodobniť a nechá si poradiť aj v sexuálnej oblasti.²⁸

Analýzou páchatel'a sa klasifikovalo viacero modelov páchatel'ov. Spomenieme niektoré základné delenia:

1. kontaktný delikvent – nekontaktný delikvent;
2. násilný delikvent – nenásilný delikvent;
3. páchatelia znásilnenia – páchatelia sexuálneho zneužívania detí – páchatelia incestov.²⁹

Keby nebola obeť, nebol by ani páchatel'. Je podstatné si uvedomiť viktímnosť obeť, čiže jej predestináciu stať sa obeťou trestného činu. Sociologické faktory, ktoré ovplyvňujú možnosť stať sa obeťou:

- 1) príslušnosť k rizikovej skupine profesie – príslušníci PZ, SBS, pracovníci v banke a pod.;
- 2) príslušnosť k rizikovej skupine pohlavia – ženy aj muži;
- 3) príslušnosť k rizikovej skupine veku – deti a seniori.

Štatistika

Napriek vysokej latencii sexuálnych trestných činov, príslušníci Policajného zboru vytvárajú štatistiku. Vytvorený prehľad odzrkadľuje úspešnosť objasnenia jednotlivých trestných činov.

Tabuľka č. 1 Štatistika mravnostnej kriminality za obdobie od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2012.

Sexuálne trestné činy za rok 2012	Zistené	Objasnené	t.j. v %
Mravnostná kriminalita celkovo	841	633	75,27
Znásilnenie	88	49	55,68
Sexuálne násilie	56	38	67,86

²⁶ FRIEBEL, W. a kol., 1970. *Gewalt – und Sexualkriminalität. Erscheinungsformen, Ursachen, Bekämpfung*. Berlin: Staatsverlag von DDR., s. 111.

²⁷ SCHELLE, K., TAUCHEN, J., a kol., 2014. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing, s.r.o., s. 345.

²⁸ BANGO, D. a J. VIKTORYOVÁ, 2001. *Metodika vyšetrovania vybraných druhov mravnostných trestných činov*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, s. 16.

²⁹ BLATNÍKOVÁ, Š., P. FARIDOVÁ, P. ZEMAN, 2014. *Násilná sexuálna kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, s. 125.

Sexuálne zneužívanie zverenej osoby	31	20	64,52
Sexuálne zneužívanie ostatných osôb	466	397	85,19

Zdroj: Evidenčno-štatistický systém kriminality na Slovensku [cit. 2017-03-01].

V roku 2012 predstavovala celková mravnostná kriminalita počet 841 registrovaných trestných činov. Objasnených bolo 633 mravnostných trestných činov, čo predstavuje úspešnosť objasnenia 75,27 %. Je to relatívne pozitívny údaj o kvantite objasnenia. Najpočetnejšie registrovaný trestný čin bolo sexuálne zneužívanie ostatných osôb s počtom 466 registrovaných trestných činov. Úspešnosť objasnenia predstavovalo 85,19 %, čo je 397 trestných činov. Znásilnenie bolo zaregistrované 88 krát a objasnená bola väčšia polovica, čo predstavuje 39 trestných činov a percentuálny údaj 55,68 %. Lepšiu objasnenosť malo sexuálne násilie, ktoré bolo zaregistrované v počte 56 trestných činov a objasnených bolo 67,86 %, čiže 38 trestných činov. Z vybraných sexuálnych trestných činov sa najmenej vyskytovalo sexuálne zneužívanie zverenej osoby. Príslušníci polície zaregistrovali 31 spáchaných zneužití zverenej osoby a objasnili 20 týchto trestných činov. Percentuálny prepočet predstavuje 64,52 %.

Tabuľka č. 2 Štatistika mravnostnej kriminality za obdobie od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.

Sexuálne trestné činy za rok 2013	Zistené	Objasnené	t.j. v %
Mravnostná kriminalita celkovo	804	575	71,52
Znásilnenie	91	45	49,45
Sexuálne násilie	68	41	60,29
Sexuálne zneužívanie zverenej osoby	21	10	47,62
Sexuálne zneužívanie ostatných osôb	461	375	81,34

Zdroj: Evidenčno-štatistický systém kriminality na Slovensku [cit. 2017-03-01].

V roku 2013 počet registrovanej mravnostnej kriminality klesol na 804 trestných činov. Vo vzájomnom pomere objasnených a registrovaných mravnostných trestných činov klesla aj úspešnosť objasnenia na 75,52 %, čo reálne predstavuje 575 objasnených trestných činov. Aj v tomto roku mal najväčšie zastúpenie trestný čin sexuálneho zneužívania ostatných osôb v počte 461 trestných činov, čo predstavuje viac ako polovicu všetkých trestných činov mravnostnej kriminality. Objasnených bolo 375 zaregistrovaných trestných činov. Percentuálna úspešnosť predstavuje údaj 81,34 %. Ďalším sexuálnym trestným činom uvedeným v tabuľke je znásilnenie. Počet znásilnení, ktoré príslušníci preverovali je 91, čo je v porovnaní z predchádzajúcim rokom o 3 viac. Ak porovnáваме aj objasnenosť, percentuálny údaj 49,45 %, ako aj počet objasnených registrovaných trestných činov, ktorý je 45 trestných činov, nasvedčuje, že úspešnosť je nižšia. Sexuálne násilie bolo zaregistrované 68 krát, čo značí, že tento trestný čin je frekventovanejší. Úspešnosť objasnenia je 41 registrovaných činov, čo predstavuje 60,29 %. Najnižšiu objasnenosť z vybraných sexuálnych trestných činov má sexuálne zneužívanie zverených osôb. Z počtu 21 registrovaných zneužití je objasnených len 10 trestných činov, čiže 47,62 %.

Tabuľka č. 3 Štatistika mravnostnej kriminality za obdobie od 1. 1. 2014 do 31. 12. 2014.

Sexuálne trestné činy za rok 2014	Zistené	Objasnené	t.j. v %
Mravnostná kriminalita celkovo	851	673	79,08
Znásilnenie	87	65	74,71
Sexuálne násilie	54	38	70,37
Sexuálne zneužívanie zverenej osoby	8	4	50,00
Sexuálne zneužívanie ostatných osôb	530	452	85,28

Zdroj: Evidenčno-štatistický systém kriminality na Slovensku [cit. 2017-03-01].

V roku 2014 bol počet mravnostných trestných činov najvyšší za posledné 2 roky. Zaregistrovaných bolo 851 mravnostných trestných činov, avšak úspešnosť objasnenia ukazuje najvyššie čísla. Percentuálne boli príslušníci polície úspešní v objasnení na 79,08 %. Prvé miesto v početnosti si zachovalo sexuálne zneužívanie ostatných osôb s 530 registrovanými skutkami. Za povšimnutie stojí fakt, že vplyv vysokého počtu mravnostných trestných činov sa prejavil aj v konečnom počte sexuálneho zneužívania ostatných osôb. Objasnenosť si udržala svoj priemer a dosiahla 85,28 %, čiže 452 objasnených sexuálnych zneužití ostatných osôb. Pri sexuálnom zneužití zverenej osoby môžeme konštatovať výrazný pokles, o viac ako polovicu, v porovnaní s rokom 2013 a viac ako tretinu v porovnaní s rokom 2012. Tento údaj nemusí predstavovať skutočnosť, že trestný čin sa prestal páchať, ale môže byť indikátorom stále väčšej latentnosti. Tu sa naskytá podnet na hľadanie dôvodu tohto javu. Možným indikátorom môže byť aj iba 50 % úspešnosť objasnenia registrovaných trestných činov. Čo v tomto roku predstavuje len 4 objasnené sexuálne zneužitia zverených osôb. Početnosť páchania sexuálneho násillia má striedavý charakter. V roku 2014 bolo zaregistrovaných 54 prípadov. Objasnenosť tesne presiahla hranicu 70 % takže príslušníci polície objasnili 38 registrovaných trestných činov.

Tabuľka č. 4 Štatistika mravnostnej kriminality za obdobie od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2015.

Sexuálne trestné činy za rok 2015	Zistené	Objasnené	t.j. v %
Mravnostná kriminalita celkovo	828	648	78,26
Znásilnenie	87	57	65,52
Sexuálne násilie	76	57	75,00
Sexuálne zneužívanie zverenej osoby	15	10	66,67
Sexuálne zneužívanie ostatných osôb	463	397	85,75

Zdroj: Evidenčno-štatistický systém kriminality na Slovensku [cit. 2017-03-01].

Počet mravnostných trestných činov v roku 2015 mierne klesol na 828 registrovaných trestných činov. Objasnenosť predstavovala 78,26 %, čo je podobná hodnota ako aj po iné roky. Percentuálny výpočet predstavoval 648 objasnených trestných činov zo všetkých

skutkov mravnostnej povahy. Svoje prvenstvo v častej registrácii príslušníkmi Policajného zboru si aj v tomto roku udržalo sexuálne zneužívanie ostatných osôb s počtom 463. Z toho vyplýva, že nastal pokles vo výskyte registrácie tohto trestného činu. Šikovnosť v objasnení ostala nezmenená, čiže tesne nad 85 %. Takže objasnených bolo 397 sexuálnych zneužití ostatných osôb. Pozitívne výsledky priniesla štatistika objasnenosti sexuálneho zneužívania zverenej osoby. V porovnaní s rokom 2014 je objasnenosť na úrovni 66,67 %, čo z celkového počtu 15 registrovaných trestných činov zneužívania zverenej osoby predstavuje 10 úspešných objasnení. Trestný čin znásilnenia bol zaregistrovaný v rovnakom počte ako v predchádzajúcom roku. Tento druh páchania trestnej činnosti má za sledované obdobie skôr striedavú bilanciu. V tomto roku je objasnenosť 65,52 %. Čo sa týka počtu objasnených trestných činov je to 57. Páchanie sexuálneho násillia bolo najviac zastúpené za posledné 4 roky práve v roku 2015. Registrácia sexuálneho násillia bola v počte 76 skutkov, objasnených z toho bolo 57 skutkov. Percentuálne, objasnenosť dosiahla 75 %.

Tabuľka č. 5 Štatistika mravnostnej kriminality za obdobie od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016.

Sexuálne trestné činy za rok 2016	Zistené	Objasnené	t.j %
Mravnostná kriminalita celkovo	950	687	72,32
Znásilnenie	82	52	63,41
Sexuálne násillie	59	42	71,19
Sexuálne zneužívanie zverenej osoby	23	11	47,83
Sexuálne zneužívanie ostatných osôb	491	408	83,10

Zdroj: Evidenčno-štatistický systém kriminality na Slovensku [cit. 2017-03-01].

V priebehu posledného roka sledovaného obdobia bolo mimoriadne veľké množstvo zaregistrovaných mravnostných trestných činov. V roku 2016 sa podarilo odhaliť 950 mravnostných trestných činov. Avšak na objasnenosť tento nárast nemal výrazný vplyv. Úspešnosť objasnenia si udržala svoju kvalitu a dosiahla 72,32 %, čo predstavuje 687 objasnených trestných činov. Ako aj po iné roky, najčastejšie registrovaný trestný čin bolo sexuálne zneužívanie ostatných osôb s počtom 491. Objasnenosť dosiahla 83,10 %. Čiže príslušníci Policajného zboru svojou prácou objasnili 408 sexuálnych zneužití ostatných osôb. V porovnaní s rokom 2015, nastal pokles výskytu sexuálneho násillia na počet 59. Úspešné objasnenie sa konalo v 42 prípadoch. Úspešnosť objasnenia dosiahla 71,19 %. Od roku 2014 bol zaznamenaný nárast v počte odhalenia sexuálneho zneužívania zverenej osoby. V roku 2016 ich bolo zaregistrovaných 23, objasnených bolo 11. V rámci percentuálneho údaju to predstavovalo 47,83 %, čo je menej ako polovica. Trestný čin znásilnenia sa registruje každý rok v pomerne rovnakom počte. V poslednom sledovanom období sa zistilo 82 znásilnení, 30 z nich nebolo objasnených. Úspešnosť dosiahla 63,41 %.

Následné zhrnutie ponúka rôzne závery. Zaujímavým výsledkom štatistiky za sledované obdobie je údaj z roku 2016, kde bol početný nárast mravnostnej kriminality v rámci celej všeobecnej kriminality na 1,36 %. Ďalším takým údajom je nízky počet registrovaných sexuálnych zneužívaní zverenej osoby v roku 2014, v počte 8, čo je takmer o štvrtinu menej ako v roku 2012. Čo sa týka trestného činu sexuálneho zneužívania ostatných osôb, ich registrácia tvorí priemerne viac ako polovicu mravnostnej kriminality. To potvrdzuje aj fakt, že pri sexuálnom zneužívaní zverenej osoby je vysoká latencia, pretože páchatelom je zväčša živiteľ rodiny a obeť majú strach sa mu vzoprieť. Znásilnenie má

relatívne rovnakú registráciu každý rok. V prípade sexuálneho násilia bol v roku 2015 zaregistrovaný neprimeraný nárast. Pri objasňovaní boli príslušníci Policajného zboru v priemere úspešní na približne 67,5 % v uvedených trestných činoch za obdobie od roku 2012 až 2016. Údaje o úspešnosti neukazovali stabilnú neúspešnosť alebo úspešnosť, percentá mali striedavý charakter. Najúspešnejší boli príslušníci Policajného zboru pri objasňovaní sexuálneho zneužívania ostatných osôb. Dosiahli v priemere cez 84 % v sledovanom období. Tieto výsledky majú rôzne príčiny. Nedostatočné odhaľovanie môže byť spôsobené nedôverou obetí v políciu, pocit zahanbenia, obava o svoj život, nedostatočné právne vedomie. Nízkou úspešnosťou objasnení môže mať na svedomí nedostatočná profesionalita, odbornosť, motivácia, málo informácií a dôkazov, používanie neúčinných metód, šikovnosť páchatel'a a mnohé iné.

Literatúra

- BANGO, D., VIKTORYOVÁ, J., 2001. *Metodika vyšetrovania vybraných druhov mravnostných trestných činov*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 69 s. ISBN 978 80–8054–211-2.
- BLATNÍKOVÁ, Š., P. FARIDOVÁ, P. ZEMAN, 2014. *Násilná sexuálna kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 221 s. ISBN 978-80-7338-143-1.
- FRIEBEL, W. a kol., 1970. *Gewalt – und Sexualkriminalität. Erscheinungsformen, Ursachen, Bekämpfung*. Berlin: Staatsverlag der DDR. 111 s.
- HATALA, V., 2012. *Kriminalistické štúdiá (Výber z diela 1973-1985)*. Bratislava: Kalligram. s. 392. ISBN 978-80-8101-487-1.
- HORVÁTHOVÁ, A. a kol., 2006. *Kriminológia II 1.diel*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave. 190 s. ISBN 80-8054-393-3.
- CHMELÍK, J., 2003. *Mravnosť, pornografie a mravností kriminalita*. Praha: Portál. ISBN 80-7178–739-6.
- KOVÁŘ, P., 2003. *Vliv některých drog a běžných léku na sexuální chování a jednání*. In: 17. Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice. Pardubice: Tribun EU s.r.o., 155 s. ISBN 978-80-7399-835-6.
- SCHELLE, K., TAUCHEN, J. a kol., 2014. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 448 s. ISBN 978-80-7418-213-6.
- STIFFEL, H. a kol., 2010. *Trestný zákon, 2. prepracované a doplnené vydanie*. Bratislava: IURA EDITION spol. s.r.o., 938 s. ISBN 978-80-8078-370-9.
- VIKTORYOVÁ, J. a kol., 2015. *Vyšetrovanie*. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 687 s. ISBN 978 80 8054-643-4.
- WEISS, P., 2005. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha: Grada Publishing, a.s., 264 s. ISBN 80-247-0929-5.
- Príručka pre inštruktora - Znásilnenie a sexuálne násilie*. 2001. 1. vyd. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti, 37 s.
- Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov
Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších právnych predpisov
Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 7. Januára 1977 sp. Zn. 4 To 40/76 (R 48/1977)

Key words: sexual offenses, rape, sexual violence, abuse, sexual intercourse, statistics.

Summary

The legal perception and punishment of sexual offenses may not correspond to what is understood by people without legal knowledge. The most important documents of the legal establishment of these crimes are the Criminal Code and the Constitution of the Slovak Republic. Of course, international legislation is also important. Sexual crimes are crimes against human dignity, to which everyone has the right without distinction. The most common are rape, sexual abuse, sexual violence and intercourse among relatives. Rape is enshrined in § 199 (1) of the Criminal Code. The essence of rape is the unwanted intercourse of a woman. In the case of rape, only a woman is considered a victim. In this case, the man may figure as a witness or perpetrator. In exceptional cases, a woman can also be perpetrator of rape if she forces a man to rape another woman. The man will not be criminally liable. The specificity of rape is that, in the absence of an act, it is sufficient to force a woman to contact and the intention of the perpetrator. Sexual violence is defined in § 200 of the Penal Code. In sexual violence, the perpetrator threatens or even uses violence to satisfy his sexual desire, but other than by sexual intercourse. Thus oral, anal intercourse and the like. In the crime of sexual violence both man and woman are considered victims. Everyone has the right to make decisions about their sex life. It is not a criminal offense if it was a voluntary act by all involved. Sexual abuse is in § 201 of the Criminal Code and differs from other sexual crimes by making of sexual intercourse or other forms of abuse with a person who is not yet 15 years of age. In this case, the minority is postponed by 1 year. This is because the state has a strong interest in protecting healthy sexual growth, undisturbed moral and physical growth of minors. The intercourse among relatives is a highly condemned crime and is enshrined in § 203 of the Criminal Code. Only relatives of the first generation, siblings of the opposite sex and blood relatives are considered to be related. There arises a high probability of degeneration of the offspring and is thus excluded with the essence of protecting future generations from possible disability by the state. Sexual offenses are influenced by ethical, social, psychological and criminological aspects. Factors such as psychopathies, sexual deviance, abnormal mental health, alcohol, drugs, sexual education or legal consciousness may influence the perpetrator's actions. In most cases, the perpetrators are men. The high latency of moral crimes is also visible in statistics, where it accounts for only about 1 percent of general crime. The fact that someone becomes a victim is often conditioned by the performance of a certain profession, by belonging to a group of a particular sex or age. There is still a problem with the speed of clarification when investigating sexual crimes. Statistics of detected and cleared-up selected crimes from 2012 to 2016 clearly show in the article which of them is the most numerous and quickest cleared up in a given year. This creates an overview of the success of the members of the Police Force.

*por. Mgr. Jana Kul'ková
interný doktorand
starší referent špecialista
Katedra európskeho integrovaného riadenia
hraníc
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
e-mail: jana.kulkova@akademiapz.sk*

Recenzent: JUDr. Vladimír Baláž